

Knjiga na dar

OBLAST: Čitalačka pismenost

POLAZIŠTE – ZAŠTO JE PRAKSA PROVEDENA?

- Polazište za razvoj prakse predstavljale su uočene teškoće učenika u području čitanja, razumijevanja i interpretacije književnog teksta, pisanog izražavanja, komunikacije, koncentracije, socijalizacije i aktivnog uključivanja u nastavni proces.
- Kod pojedinih učenika uočene su teškoće u razlikovanju bitnih i manje bitnih dijelova sadržaja, povezivanju dijelova teksta u smislenu cjelinu, dekodiranju i čitanju književnog teksta. Evidentirane su i teškoće u pravilnom pisanju, upotrebi interpunkcije, potpunom zapisivanju nastavnog sadržaja i proširivanju rečeničnog fonda.
- Istovremeno su bile prisutne različite potrebe u socio-emocionalnom i socijalnom području. One su se manifestovale kroz nesigurnost, povučenost, otežanu komunikaciju, slabije razvijen osjećaj pripadnosti grupi, potrebu za dodatnim poticajem i podrškom, kao i kroz ponašanja koja su ometala rad u odjeljenju.
- Zbog toga je nastavni proces usmjeren na stvaranje podsticajnog okruženja u kojem učenici mogu aktivno učestvovati, sarađivati, razvijati komunikacijske i socijalne vještine te kroz dramske aktivnosti lakše pristupiti nastavnom sadržaju.
- Poseban naglasak stavljen je na **individualizirani pristup**, rasterećivanje učenika od preobimnog nastavnog sadržaja, izdvajanje ključnih informacija potrebnih za razumijevanje teksta i primjenu metoda i tehnika prilagođenih potrebama učenika.

CILJNA GRUPA DJECE

- Ciljnu grupu činili su učenici šestog razreda koji su pokazivali različite nivoe razvijenosti čitalačkih, komunikacijskih, socijalnih i emocionalnih kompetencija.
- Kod dijela učenika bile su izražene teškoće u čitanju i razumijevanju književnog teksta, uključujući izostavljanje grafema i dijelova riječi, teškoće u povezivanju sadržajnih cjelina i ograničenu sposobnost izdvajanja bitnih informacija. Kod pojedinih učenika uočene su teškoće u usmenom izražavanju, kratki odgovori na pitanja, siromašniji rečenični fond i potreba za dodatnim poticajnim pitanjima.
- Kod druge grupe učenika dominantnije su bile emocionalne i socijalne potrebe, posebno nesigurnost, introvertnost, otežano ostvarivanje komunikacije i potreba za razvijanjem osjećaja pripadnosti grupi.
- Istovremeno, učenici su pokazivali značajne potencijale koji su se mogli aktivirati drugačijim oblicima rada. Posebno su do izražaja dolazili kreativnost, interesovanje za crtanje, interesovanje za životinje, sposobnost predlaganja pravila rada, spremnost na saradnju i pozitivno reagovanje na dramske aktivnosti.
- Primjenom grupnog rada i dramskih metoda učenici su dobili priliku da svoje potencijale koriste u sigurnijem i podsticajnijem okruženju. U grupama su se osjećali bolje, međusobno su se podsticali na rad i ostvarivali intenzivniju interakciju.

CILJEVI PRAKSE

Opći cilj

- **Razvijati čitalačku pismenost i funkcionalne kompetencije učenika kroz individualizirani pristup, grupni rad i primjenu dramskih tehnika, uz stvaranje podsticajnog i inkluzivnog nastavnog okruženja za učenike iz socio-ekonomski marginaliziranih grupa.**

Specifični ciljevi

- razvijati fonemsku svjesnost i vještine dekodiranja;
- unaprijediti čitanje s razumijevanjem;
- razvijati i primjenjivati različite strategije čitanja;
- osposobljavati učenike za izdvajanje bitnih informacija iz književnog teksta;
- razvijati sposobnost povezivanja dijelova teksta u smislenu cjelinu;
- unaprijediti usmeno i pisano izražavanje;
- proširivati rečenični fond učenika;
- razvijati pravopisne kompetencije;
- podsticati motivaciju za čitanje i pisanje;
- razvijati govorničke i prezentacijske vještine;
- razvijati aktivno slušanje;
- podsticati kreativnost i dramsku imaginaciju;
- razvijati sposobnost saradnje i pripadnosti grupi;
- podsticati društveno prihvatljivo ponašanje;
- razvijati sposobnost kontrole i primjerenog izražavanja emocija;
- jačati samopouzdanje učenika;
- podsticati aktivno učešće učenika u nastavnom procesu;
- omogućiti učenicima iz socio-ekonomski marginaliziranih grupa ravnopravnije uključivanje u obrazovne aktivnosti;
- razvijati samostalnost i odgovornost u izvršavanju nastavnih zadataka.

MEĐUPREDMETNA KORELACIJA

- **Bosanski jezik i književnost** predstavlja centralnu nastavnu oblast prakse. Učenici su čitali i interpretirali književne tekstove, razvijali čitalačko razumijevanje, pisali, karakterizirali likove, izrađivali scenarije i prezentovali rezultate rada.
- **Dramska pedagogija** korištena je kao metodički pristup u obradi nastavnih sadržaja. Aktivnosti su uključivale dramsku atmosferu, aktivaciju čula, pokret, vođenu fantaziju, zamišljeno putovanje i dramske vježbe.
- **Likovno/kreativno izražavanje** povezano je s likovnim oblikovanjem prostora, izradom pozorišnih maski, rekvizita te scenografskih i kostimografskih elemenata.
- **Matematička oblast** – konkretna međupredmetna povezanost i aktivnosti iz područja matematičke pismenosti nisu navedene u dostavljenom materijalu.

AKTIVNOSTI

Priprema i individualizacija rada

- Nastavni proces je prilagođavan potrebama učenika kroz izdvajanje bitnih dijelova nastavnog sadržaja, individualnu podršku i primjenu različitih metoda i tehnika.
- Kod pismenih zadataka učenicima su pružane pravopisne smjernice, radilo se na uzorku, a korištena su i poticajna pitanja za dopunjavanje i proširivanje rečenica.
- Individualna podrška uključivala je pojedinačno čitanje, postavljanje pitanja za interpretaciju književnog teksta, dodatno objašnjavanje sadržaja i proširivanje rečeničnog fonda.

Grupni rad

- Posebno mjesto zauzeo je grupni oblik rada. Učenici su zajedno definisali pravila rada, uključujući uvažavanje mišljenja drugih, aktivno slušanje i razvijanje međusobnog povjerenja.
- U grupama su učenici podsticani na saradnju, misaonu aktivaciju i društveno prihvatljivo ponašanje. Nastavnik je imao ulogu koordinatora i aktivnog učesnika u procesu.
- Uvođenje jasnih pravila rada imalo je i funkciju prevencije neprimjerenih oblika ponašanja, jer su učenici učestvovali u kreiranju vlastitih pravila i pratili njihovo poštovanje.

Aktivacija čula i dramska atmosfera

- Korištene su dramske tehnike kojima se aktiviraju čula i tijelo. Jedna od aktivnosti bila je kreiranje dramske atmosfere kroz motiv jeseni, odnosno vježbu „kiša“.
- Učenici su kroz pokret oslobađali tijelo, aktivirali čula i prepoznavali zadate motive povezane s književnim sadržajem. Posebno je značajno da su u ovoj aktivnosti svi učenici bili podjednako aktivni.

Vođena fantazija

- Vođena fantazija korištena je kao poveznica s nastavnom jedinicom. Kroz motiv **zamišljenog putovanja** učenici su podsticani da koriste maštu, razvijaju dramsku imaginaciju i sadržaj povezuju s vlastitim doživljajem.

Pisanje scenarija

- Učenici su učestvovali u pisanju scenarija, čime su književne sadržaje transformisali u oblik pogodan za dramsku interpretaciju. Ovakav pristup omogućio je povezivanje razumijevanja teksta, kreativnog pisanja, govornog izražavanja i timskog rada.

Likovno oblikovanje prostora

- Učenici su učestvovali u izradi pozorišne maske, rekvizita te scenografskih i kostimografskih elemenata. Na ovaj način nastavni proces je proširen na kreativno oblikovanje prostora i stvaranje elemenata potrebnih za dramsku prezentaciju.

Prezentacija učeničkih radova

- Učenici su prezentovali rezultate grupnog rada, čime su razvijali prezentacijske vještine i sticali sigurnost u javnom izražavanju.
- Posebno je značajno uključivanje učenice koja je ranije imala iskustvo u dramskom studiju. Nakon što je prepoznato njeno iskustvo i interesovanje, pozvana je da zajedno s nastavnikom vodi i prezentuje dramsku vježbu, što je prihvatila.
- Ovakav postupak predstavlja primjer prepoznavanja i aktiviranja individualnih potencijala učenika u korist cijele grupe.

Praćenje i vrednovanje

Učenička postignuća praćena su kroz:

- aktivnost na času;
- stepen uključenosti u dramske zadatke;
- način saradnje u grupi;
- usvajanje znanja stečenog kroz dramske aktivnosti;
- izvršavanje nastavnih zadataka;
- napredak u pisanom i usmenom izražavanju.

Učenici su dobijali informacije o vlastitom napretku kroz pohvalu, sugestije i prijedloge za poboljšanje.

Nastavnik se direktno uključivao u dramske zadatke i vlastitim primjerom animirao učenike za učešće.

AKTIVNOST „KNJIGA NA DAR“

- Kao važan segment razvoja čitalačke kulture realizovan je projekat „**Knjiga na dar**“, usmjeren na obogaćivanje fonda školske biblioteke.
- Polazište projekta predstavlja problem nedostatka dostupne literature potrebne za realizaciju lektire i nastavnih jedinica iz književnosti. Ovaj problem posebno pogađa učenike iz socio-ekonomski marginaliziranih grupa koji zbog finansijskih i porodičnih okolnosti nemaju uvijek mogućnost da samostalno obezbijede lektirna djela i drugu literaturu za izvanškolsko čitanje.
- Inicijativa je pokrenuta kroz saradnju Kluba ljubitelja knjige OŠ „Miladije“, PŠ „Solana“ i Vijeća učenika.
- Projektom je predviđena uključenost učenika od prvog do devetog razreda u doniranje knjiga školskoj biblioteci.

Ciljevi projekta „Knjiga na dar“

- afirmisati čitalačku kulturu djece i mladih;
- razvijati čitalačku pismenost;
- povećati dostupnost literature učenicima iz socio-ekonomski marginaliziranih grupa;
- podsticati različite vrste pismenosti;
- promovisati dječiju književnost povezanu s tematsko-motivskim odrednicama nastavnih jedinica;
- razvijati kritičko mišljenje;
- razvijati govorne vještine;
- podsticati kreativno i timsko pronalaženje potrebne literature.

SAMOSTALNI RAD UČENIKA – LEKTIRA „LIJEVE PRIČE“

- U okviru rada na lektiri „Lijeve priče“ **Alije Isakovića**, učenik je realizovao zadatak „Pismo piscu“. Rad pokazuje sposobnost razumijevanja i doživljavanja pročitnog teksta, uočavanja humorističnih elemenata, karakterizacije likova i izražavanja vlastitog mišljenja o književnom djelu.
- Učenik prepoznaje humor i epitete, komentariše likove i njihove osobine, predlaže izmjene u strukturi djela te iznosi lični doživljaj autora i njegovog stvaralaštva.

Posebno je značajno što je rad realizovan uz **pravopisne korekcije**, pri čemu su ciljano uvježbavani:

- pisanje afrikata;
- glagolski pridjev radni;
- aorist glagola „biti“;
- refleks glasa jat.

Ovaj primjer predstavlja konkretan dokaz da je čitalačka aktivnost povezana s razvojem pisanog izražavanja i ciljanim unapređivanjem pravopisnih kompetencija.

OSTVARENI ISHODI

Obrazovni ishodi

Učenici su:

- razvijali čitanje s razumijevanjem;
- unapređivali dekodiranje i fonemsku svjesnost;
- učili izdvajati bitne dijelove sadržaja;
- povezivali dijelove pročitaneog teksta u smislenu cjelinu;
- razvijali sposobnost interpretacije književnog teksta;
- prepoznavali i opisivali osobine likova;
- razvijali pisano izražavanje;
- primjenjivali pravopisne smjernice;
- razvijali sposobnost pisanja scenarija i ličnih osvrta;
- usvajali i primjenjivali strategije čitanja;
- povezivali književni sadržaj s dramskim izražavanjem.

Funkcionalni ishodi

Posebno su unaprijeđene:

- komunikacijske vještine;
- prezentacijske vještine;
- aktivno slušanje;
- saradnja;
- kreativno mišljenje;
- dramska imaginacija;
- izražavanje emocija;
- sposobnost rada prema pravilima;
- samostalnost u radu;
- sposobnost povezivanja iskustva i nastavnog sadržaja;
- sposobnost primjene naučenog u novim situacijama.

Odgojni ishodi

Praksa je doprinijela razvoju:

- osjećaja pripadnosti grupi;
- međusobnog uvažavanja;
- aktivnog slušanja;
- povjerenja;
- saradničkih odnosa;
- odgovornosti;
- društveno prihvatljivog ponašanja;
- samopouzdanja;
- kontrole emocija;
- spremnosti na pomaganje i podršku drugima.

Prilozi:

